

Федькін Ю.О.

здобувач гр. ТБ-23-1

Заярнюк О.В.

доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

ЕТИЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний бізнес давно вже не просто спосіб заробітку. Він став складним соціально-економічним явищем, що впливає на розвиток суспільства, формує культурні цінності й навіть визначає стиль життя людей. Підприємець тепер не може існувати ізольовано від етичних норм і громадських очікувань. Його діяльність оцінюється не тільки фінансовими показниками, але й рівнем соціальної відповідальності, прозорості, чесності та поваги до партнерів, клієнтів і працівників. Етична та соціальна відповідальність стають необхідними для стійкого розвитку бізнесу. Вони визначають репутацію фірми, довіру до неї та можливість отримувати інвестиції. Сучасному підприємцю важливо не лише продавати товари чи послуги, а й створювати додаткову цінність для суспільства, дбати про навколишнє середовище і розвивати корпоративну культуру з повагою до людини.

Етичні вимоги до підприємницьких структур включають відповідальне управління ресурсами, запобігання корупції, дотримання трудових прав і рівність можливостей для всіх співробітників. Сучасний підприємець має усвідомлювати, що бізнес не може існувати поза моральними рамками. Від ставлення до працівників, екології та місцевої громади залежить не лише імідж, а й стабільність компанії. Крім того, етична поведінка сприяє формуванню позитивного корпоративного клімату. Коли працівники довіряють керівництву й відчувають справедливість у рішеннях, це підвищує продуктивність і залученість команди. В епоху цифровізації, коли інформація про компанію поширюється миттєво, моральна відповідальність стає не лише моральним, а й стратегічним чинником виживання бізнесу.

Етика підприємництва - це набір моральних засад та норм, якими керується бізнес у своїй роботі. Вона окреслює межі прийняттого у стосунках із співробітниками, замовниками, партнерами, суперниками та громадою загалом. Етична взаємодія вимагає чесності, неупередженості, підзвітності та виконання обіцянок. Однією з ключових вимог є ясність діяльності. Бізнес-одиниця мусить вести справи відкрито, не замовчувати суттєвої інформації від клієнтів чи партнерів, дотримуватися законодавства і засад корпоративного устрою. Ясність творить довіру, а довіра - основний актив будь-якої фірми. Ще одна вимога - справедлива конкуренція. Застосування хитрощів, хабарництва, поширення неправдивих відомостей про суперників суперечить етичним засадам. Справедлива боротьба за ринок не тільки покращує якість товарів і послуг, але й утримує здорову фінансову атмосферу. Етичні мірила стосуються і стосунків у межах фірми. Підприємницькі структури зобов'язані гарантувати належні умови праці, шанувати права робітників, унеможливити психологічний тиск. Створення безпечного, приємного простору - це не лише обов'язок, а й стратегічна вкладка у стійкість справи. Також значущою є соціальна відповідальність бізнесу перед світом. Фірми мають дбати про довкілля, розумне застосування надбань, допомогу соціальним ініціативам та зростання місцевих спільнот. Сучасний бізнес має бути не лише прибутковим, а й корисним для людей. Етична поведінка у підприємстві - це не просто виконання правил моралі, а складова стратегії, яка гарантує тривалий успіх. Фірми, які чинять етично, здобувають репутаційну перевагу, прихильність покупців і кращі шанси для зростання [1].

Будь-яка підприємницька структура є частиною складної системи економічних відносин. Вона взаємодіє з клієнтами, постачальниками, конкурентами, державними органами та суспільством. Етична складова цих відносин має величезне значення, адже саме вона формує довіру, стабільність і партнерство. Взаємини з клієнтами базуються на чесності, якості продукції та дотриманні зобов'язань. Підприємець повинен пропонувати саме те, що

обіцяє, не вводить споживача в оману рекламою, не приховувати недоліків товару. Поважне ставлення до клієнта - найкраща реклама. У стосунках із партнерами та постачальниками важливими є відкритість і надійність. Бізнес, який не дотримується домовленостей або використовує нечесні схеми, швидко втрачає репутацію. Етичні підприємці розуміють, що довготривале співробітництво приносить більший прибуток, ніж короточасна вигода. Конкуренція - ще один аспект, де проявляється етика бізнесу. Суперництво на ринку має бути чесним і спрямованим на підвищення якості, а не на дискредитацію інших компаній. Конструктивна конкуренція стимулює розвиток галузі та зростання економіки загалом. Взаємини з державою будуються на дотриманні законів, сплаті податків і відповідальному веденні діяльності. Уникнення податків або тіньові схеми підривають економічну стабільність і створюють нерівні умови для інших підприємців. Відповідальний бізнес, навпаки, сприяє розвитку держави та підтримує соціальні ініціативи. Не менш важливими є відносини з громадськістю. Бізнес не існує у вакуумі - його рішення впливають на екологію, соціальне життя, культуру. Тому компанії мають комунікувати зі спільнотою, брати участь у благодійних програмах, підтримувати місцеві проекти. Така поведінка підвищує авторитет підприємства та створює позитивний імідж.

Етикет підприємця - це сукупність норм поведінки, що відображають професійну культуру, повагу до партнерів і клієнтів та вміння підтримувати позитивні ділові стосунки. Він є невід'ємною частиною іміджу сучасного бізнесмена. Основою етикету є ввічливість, пунктуальність і тактовність. Вчасна відповідь на лист, акуратність у зовнішньому вигляді, дотримання слова - дрібниці, які створюють велике враження. Партнери оцінюють не лише компетентність, а й культуру спілкування. Етична поведінка передбачає повагу до чужого часу та думки. У ділових перемовинах важливо слухати співрозмовника, не перебивати, не нав'язувати свою позицію. Вміння вести діалог і досягати компромісу є ознакою зрілого підприємця. Окреме значення має зовнішня культура спілкування - від дрес-коду до невербальної поведінки. Бізнес-етикет вимагає стриманості, охайності й відповідності ситуації. Надмірна фамільярність або агресивність у поведінці здатні зруйнувати навіть вигідні угоди. У цифрову епоху формується новий аспект - онлайн-етикет. Поведінка в листуванні, на відеозустрічах чи в соціальних мережах також відображає рівень культури підприємця. Коректність, грамотність, уважність до деталей - це дрібниці, які створюють довіру. Загалом етикет підприємця - це не набір правил, а стиль мислення. Він базується на повазі, чесності, доброзичливості та прагненні залишити позитивне враження у будь-якій ситуації [2].

Етична та соціальна відповідальність підприємництва - це не модна тенденція, а необхідність у сучасному бізнес-середовищі. Успішна компанія - це не лише ефективна економічна система, а й морально зрілий організм, що діє на благо суспільства. Дотримання етичних принципів формує довіру клієнтів і партнерів, підвищує лояльність працівників і зміцнює репутацію. Соціальна відповідальність допомагає бізнесу стати частиною суспільства, яке його підтримує. А культура поведінки, заснована на етикеті, робить підприємця не просто професіоналом, а гідним представником свого часу.

Література:

1. Ніколаєнко І. В Етика та соціальна відповідальність бізнесу. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2025. С. 124-129. URL: <file:///C:/Users/fedki/Downloads/328553-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-766961-1-10-20250521.pdf> (дата звернення: 05.11.2025).
2. Етична та соціальна відповідальність підприємництва. веб-сайт (дата звернення 05.11.2025) URL: <http://studfile.net/preview/9697847/> (дата звернення: 05.11.2025).